

MIQUEL MARTÍ I POL, AMB CONVENCIMENT

El poeta i el poble

A Roda de Ter, la majoria dels visitants no acudeixen per contemplar les bel·leses monumentals o paisatgístiques, i en té, sinó a parlar amb un poeta, un dels grans, Miquel Martí i Pol, l'home que ara parla, per a EL TEMPS, dels seus records i projectes, del país, la gent i la literatura.

Enric Sòria

Roda de Ter, un poble pròxim a Vic, apinyat sobre un petit turó vora el riu que li dona el nom i la verdor del paisatge, de postal romàntica davall l'antic pont. Roda de Ter és un poble més aviat menut de carrers estrets i encongits, de sabor estrictament medieval, amb prolongació moderna i de-substanciada cap a la carretera. Vora el riu, una fàbrica ens recorda que aquest és també el paisatge de Miquel Martí i Pol.

El poeta ens rep en una casa assolellada del barri nou. La seva malaltia, una esclerosi múltiple que arrossega des de l'any 70, que no ha pogut debilitar-li ni el coratge ni la força ordenada de les seues paraules, sí que li

ha debilitat la veu. Per això ens recomana que anotem l'entrevista a mà. Anem parlant i escrivint, doncs, de mica en mica. El gel es trenca prompte. Malgrat la seua proverbial modèstia, parlar una estona amb Martí i Pol obliga a pensar que —més enllà del gran escriptor— ens trobem davant un home extraordinari, que irradia una voluntat tenaç d'afirmar la vida que serà difícil d'oblidar.

—*¿Com va començar el seu interès per la poesia?*

—Sobretot a partir de lectures. També vaig conèixer al poble dues o tres persones que tenien interès per la poesia. Aquesta coincidència em va ajudar molt. Jo penso que els poetes neixen i es fan, totes dues coses, si no, no hi ha manera.

—*Els seus primers versos, allà pels anys 50, eren, convençudament, versos de catòlic.*

—És que jo vaig ser catòlic, catòlic practicant, un home de missa diària, comunió setmanal, etc. Aquestes coses es fan o no, i quan anava a missa, hi anava totalment convençut, i vaig deixar d'anar-hi quan vaig deixar d'estar-ne convençut.

—*¿Què és el que el va dur a aquest desconvençiment?*

—Van influir-hi molt dues o tres coses. Vaig començar a llegir Marx, filosofia marxista, que em va fer replantejar la consciència que jo tenia dels fets socials. D'altra banda, vaig anar fent-me gran, les relacions amb la gent també van canviar. Hi havia d'ajudar molt el fet de treballar en una fàbrica. En qualsevol cas vull deixar clara una cosa: jo em vaig separar de l'església, però respecto molt la gent que creu.

—*El treball a la fàbrica no devia ser el millor incentiu per a la pràctica de la poesia; si més no, li devia furtar la major part del temps.*

—No m'ho feia tampoc tan difícil. L'horari anava de les 9 a les 6 de la tarda. Aleshores, em quedaven hores per fer coses. Un poema, segons com, demana relativament poc temps. Unes vegades prenia notes i a l'endemà preci-

sava més, etc. La unió de les dues feines, pel que fa al temps, era possible. L'única cosa difícil, treballant en una fàbrica, era sostenir un món a part, propi. Però en el meu cas no ho era. Jo em vaig sentir en un món a part sempre, la fàbrica no era més que una circumstància. El meu món ha estat sempre meu.

—D'això, se'n diu vocació.

—Sí, la meua vocació era molt forta. Recordo que, quan vivia a casa dels meus pares, als disset o divuit anys, era una d'aquelles cases de poble, amb cambres a dalt, molt fredes; aleshores, quan plegava de la feina, hi pujava a llegir, sol i en un silenci total, a ple hivern aquí fa molt de fred i jo m'havia d'enrotllar amb una manta, com els indis. Crec que la gent em considerava totalment sonat.

—En aquells anys es va afiliar al PSUC.

—Jo vaig ingressar en el PSUC als anys 60 i hi vaig continuar fins l'escissió, ara deu fer uns deu anys. En cada moment, pots fer unes coses o no. Quan hi vaig entrar, ho vaig fer perquè pensava que havia de fer tot el que pogués per anar contra un sistema polític determinat. El PSUC era el partit que m'era més pròxim, era el de la meua gent i classe social. Vaig sortir-ne quan vaig creure que jo podia ser més útil anant sol.

—En aquells anys va fer fins i tot de cantautor.

—Sí, fins i tot vaig cantar amb el Raimon, al Romea i a altres llocs, a Olot... L'altre dia ell m'ho recordava. Ho vaig fer perquè m'agradava molt cantar, tenia bona orel·la, encara que no sabia música, però aleshores això era igual, el que feia falta era gent. Vaig agafar una guitarra, vaig aprendre uns acords i em vaig posar a fer cançons. Tenia afició per la cançó, i calia gent per a tot. Vaig cantar, vaig fer xerrades, classes de català, de tot, era una manera de fer país.

—Alguna volta ha escrit, més o menys, que en aquest país tot està per fer i tot és possible. ¿Segueix mantenint aquesta visió encoratjadora?

—Ara caldria fer-hi alguna precisió. Tot és possible, però ¿com es pot fer? Jo no ho veig massa clar, però convé pensar que ho podem fer. És important que ens convencem que hi ha una feina a fer i que no podem renunciar-hi. Un nacionalisme convençut, una concepció liberal de la societat, un respecte per qualsevol opció, aquestes són les bases, i cal anar fent.

—En la seua obra, les referències nacionals es barregen amb una descrip-

ció meticulosa de la gent i les coses del seu poble, en el sentit literal del terme. Vostè es deu estimar, i conèixer, molt Roda de Ter.

—I tant. El meu nacionalisme comença pel meu poble, i és a partir d'aquest nucli que s'eixampla.

—¿I a Roda de Ter, l'obra del seu millor coneixedor ha estat llegida, coneguda també?

—Em sembla que no, o molt poc, fora d'un cercle de gent coneguda meua o amb aficions semblants. Darrerament se'm coneix més, sobretot a partir de dos moments: jo conec en Jordi Pujol de fa vint anys, aleshores havíem fet alguna cosa més o menys junts, som

«Jo em vaig sentir sempre en un món a part».

amics. Un dia, el president va venir a casa, i això va tenir ressò. L'altre moment és quan vaig començar a sortir en televisió. La gent que no m'ha llegit, com que sortia a la tele i venia el president a veure'm, va pensar que devia ser bo.

—A nivells generals, però, vostè esdevé un dels poetes catalans més coneguts, i que més llibres venen, de bon tros, a partir de la dècada dels 70. ¿Com va viure aquest fenomen?

—La cosa comença quan Edicions 62 publica 27 poemes en tres temps, que és el primer llibre meu amb un cert ressò nacional. El boom, si se'n pot dir, és quan Ramon Pinyol comença a editar-me l'obra. Des d'aleshores, l'any 75 aproximadament, la gent ha anat llegint-me. Hi ha molts lectors, lectors joves, que tenen una afició a la meua obra que jo no entenc, li ho asseguro. És un fenomen que jo no me l'explico.

—En qualsevol cas, aquest interès devia ser tota una incitació a escriure.

—En realitat no. Jo escrivia tant o més abans que no ara. El que sí que dona molta satisfacció és veure que el que fas té un objecte. Una vegada, un amic em va dir que els poetes havíem d'escriure per a la posteritat, jo li vaig contestar que això no tenia cap gràcia, que caldria deixar un munt de papers al calaix perquè la senyora posteritat ens fos amable. Ara, sincerament, jo no penso que hagi escrit més a gust després que abans de l'èxit.

—Sembla que l'editorial El Mall s'ha afonat definitivament, ¿això pot afectar l'edició de la seua obra completa?

—De moment, el Mall se n'ha anat al fons, però la meua obra és meua i caldrà negociar-la. Se la quedaran una o dues editorials, ha de ser cosa de setmanes. L'afonament del Mall és una pena, perquè donava camí a molta gent que, si no, no hauria tingut sortida.

—De tota manera, no és la primera vegada que Pinyol, l'editor, es veia en dificultats, potser hi retornarà.

—Crec que no, vam parlar-ne fa poc i em sembla que s'ho vol deixar definitivament.

—Dins la seua obra, el canvi produït a partir de Quadern de vacances és molt perceptible, s'ha dit sovint que hi influi l'acceptació de la malaltia.

—Hi devien influir dues coses, d'una banda, el meu mal, la meua situació física, d'una altra, el tomb que va donar tota la poesia dels anys 70, del realisme social cap a coses noves. Vaig intentar ser conscient de tots aquests canvis. També va canviar la meua manera d'escriure, abans no era sistemàtic, quasi feia poemes cada dia. Aleshores, en el moment de fer un llibre en seleccionava uns quants. Dels anys 70 cap aquí treballo amb una idea general, no molt concreta. Passen setmanes i mesos sense escriure, mentre la vaig precisant fins que surt, i quasi surt ben estructurada. Els poemes, ara, són menys corregits al paper, però molt més reflexionats a la ment.

—De fet, la seua popularitat coincideix amb una malaltia que, en els pitjors moments, el va deixar completament immobilitzat. Devia ser difícil treballar, sentir-se informat, participar en aquells anys decisius.

—En efecte. Vaig caure malalt l'any 70 i vaig passar deu anys pràcticament sense moure'm. En alguns moments no podia ni parlar. En aquells anys va venir a veure'm molta gent. Amics de primer, després, quan la meua obra va ser més coneguda, gent de tot arreu, des d'escolars fins al que se'n diu de la ter-

cera edat, cursos de català, molta gent. Això em va anar molt bé. Em va fer sentir-me connectat amb el món exterior sense sortir de casa. És allò de «si la muntanya no va a Mahoma, Mahoma anirà a la muntanya», tot i que en aquest cas era una mica a l'inrevés. Em sentia ben informat perquè m'agrada molt observar i escoltar, els demanava coses i ells a mi. Hi havia un intercanvi, podia mantenir un contacte viu amb la gent del meu país. Això era encoratjador. En termes generals, no cal anar amunt i avall i malbaratar la vida amb un excés de moviments. L'essencial d'un mateix no es deixa mai enrere. Kavafis ho diu en un poema: «No trobaràs uns nous indrets, la ciutat, on tu vagis, anirà».

—*¿Com és, ara, la jornada de Miquel Martí i Pol?*

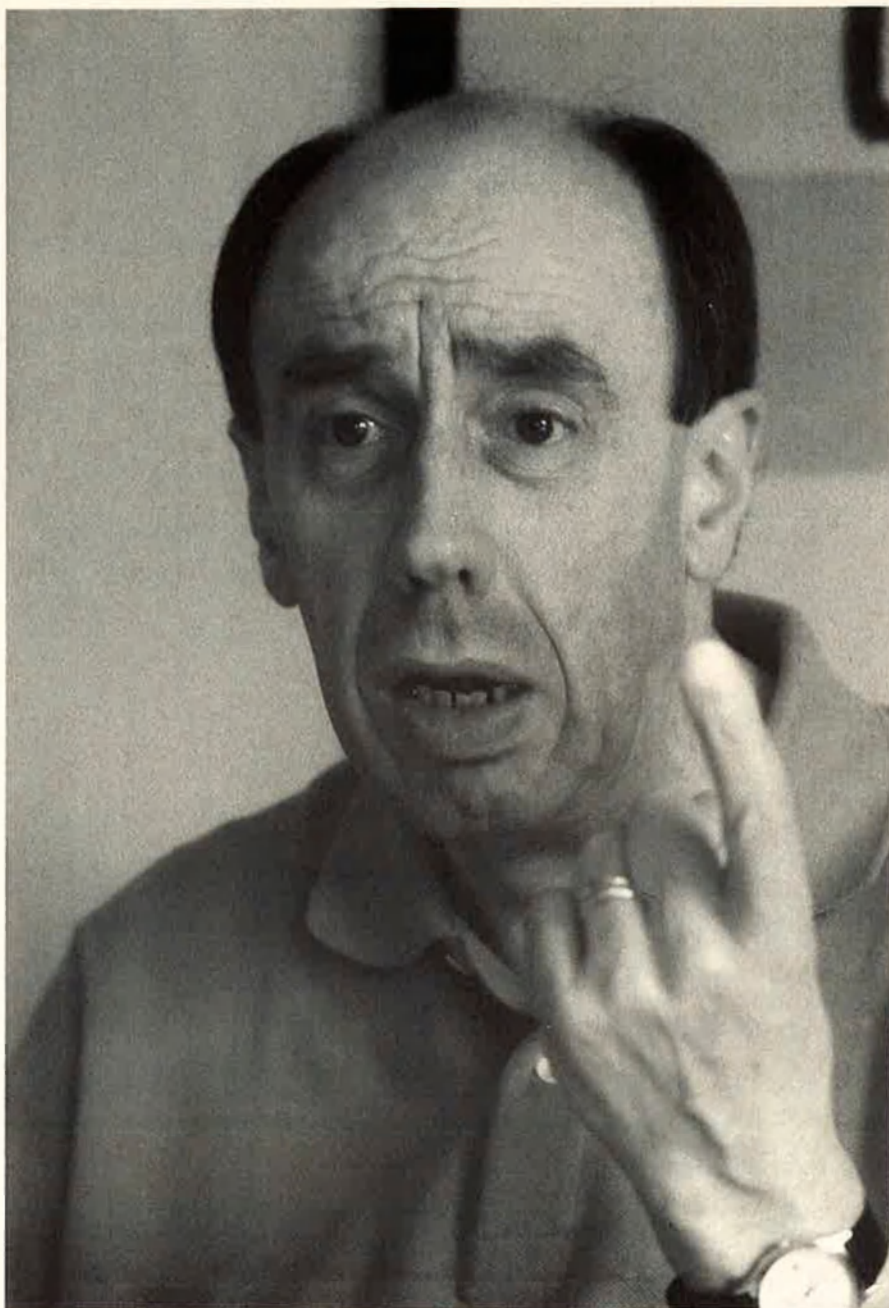
—Acostumo a alçar-me a les 9, esmorzo al llit i, com que he d'anar lent, em passo dues hores per afaitar-me, etc. A quarts d'onze em poso a llegir diaris, correspondència, revistes. Dinem als volts de les dues. Llavors comença la meua jornada de treball: traduir, llegir, escriure, fer articles per a l'*Avui*, el *Punt Diari*, el *9 nou*. Vora les nou sopem, alguna volta veig la televisió.

—*¿A part d'aquests articles treballa ara en algun llibre?*

—Passo la major part del temps traduint uns poemes eròtics d'Apollinaire per a la col·lecció La Piga, de Pòrtic, i també coses de Gianni Rodari per a nanos. De poemes, ara en faig ben pocs, algun de solt circumstancial. No acabo de saber començar de nou. Estic treballant més en una mena de memòries. En realitat no es tracta d'unes memòries a l'ús, més aviat un *collage*, apunts personals, reflexions filosòfiques, etc., amb el fil conductor d'uns fragments de diari. El que m'agradaria escriure és una novel·la. Sempre he volgut fer narrativa. Jo començo un poema per donar una idea de com em sento. L'home que escriu i jo, per dir-ho així, som un, quan faig un conte som dos, i vull unir aquests dos que, de moment, estan separats. Voldria escriure una novel·la, almenys una en la vida.

—*En la seua obra sovintegen les referències a poetes contemporanis o anteriors a vostè, però que ha conegut: Espriu, Foix, Vinyoli, Estellés. Voldríem que ens en parlara.*

—Espriu és, en certa manera, el gran mestre de tots. Un home amb una formació intel·lectual i una sinceritat molt grans i un domini del llenguatge notable. Em va influir molt al començament.

«Penso que els poetes neixen i es fan, totes dues coses, si no, no hi ha manera».

ment. La seva poesia m'agrada molt, més unes coses que les altres. Foix és tot un altre cas, el gran investigador, ple de recursos àgils, l'home que ha fet actuals els grans escriptors del passat, sent un renovador en tots els camps. Em mereix un gran respecte. Estellés és un poeta en què trobo una gran afinitat, per les coses que diu i per com les diu, els sentiments i la passió que posa, la seva concepció vital de l'amor. És el meu poeta més amic. Ens coneixem. Vinyoli m'és també molt pròxim en la manera de concebre la poesia, de tractar els poemes, té una gran força. Vaig tenir la sort de poder-lo tractar i em va ajudar molt. De fet, els quatre serien els meus poetes catalans de cap-

çalera, afegint-hi Gabriel Ferrater i Salvat Papasseit.

—*No fa molts anys tots quatre eren en plena producció. Va ser un gran moment de la poesia catalana. Ara és difícil d'eludir la impressió que el nivell ha davallat una mica.*

—Jo penso que sí. Sembla que, de moment, la poesia va avall. No en sé ben bé el motiu, però me n'adono. L'eufòria que va haver per la poesia fa deu o quinze anys ha baixat també. Pensi que en poc de temps han mort Vinyoli, Espriu i Foix; gent així sempre deixa un gran buit. Però jo crec que és un moment dins una ondulació, tornarà a pujar. Surt gent nova i hi ha bons motius per tenir confiança. □